

Josep M. Figueres

Hom podria pensar que als PP.CC. la premsa escrita desaprofita la força d'un mercat de deu milions de persones, però això és fals, el mercat entèn una llengua, la de l'Estat, i aquesta és la raó mitjançant la qual la iniciativa privada actua tan desimboltament i sense tenir en compte la llengua tradicional optant per la llengua de tot l'Estat, dels quaranta milions de consumidors. Des de la perspectiva econòmica, l'opció és diàfana. Tot i així són nombroses les raons per treballar en la creació i expansió d'un espai nacional de comunicació català. Al respecte, l'opinió de Josep Gifreu fa referència a aquesta necessitat:

"Falten moltes coses, evidentment. Els mitjans de què disposem a Catalunya en aquests moments en molts casos són insuficients. Insuficients des de l'òptica d'una normalització plena. Des d'un punt de vista global, s'han fet avenços evidents, tenint en compte la situació de què es partia en el franquisme. Però no crec que la situació actual sigui la més òptima, ni una situació que avanci progressivament. Sembla que toquem sostre en algun cas, com per exemple, en la possible catalanització de diaris, fet que penso s'hauria d'estudiar més a fons i que demanaria de replantejar les polítiques que s'han dut a terme en matèria de comunicació i de premsa en particular. (...)".

"Tenint en compte totes aquestes circumstàncies, jo diria que el judici global que mereix la situació de la informació a Catalunya ha de ser un judici molt cautelós ja que, ni es poden negar els avenços fets

ni tampoc el fet que aquests són molt sectorials i parcials, alhora que no es veu exactament com avançar més en aquests sectors. Per tant i si només ens referim al marc de Catalunya, hi ha alguns sectors que difícilment es poden superar, i aleshores s'imposa una proposta de normalització futura que trascendeixi el marc concret de Catalunya. I la màxima realització ha de venir, sobretot, del sector audiovisual. Amb això no vull dir que ens podem desentendre del paper de la premsa en la normalització: la premsa és bàsica en tot el sistema, en tot l'eco-sistema informatiu i comunicatiu. Però serà fonamental la capacitat d'expansió i consolidació d'una producció i una distribució audiovisual pròpia."

El clam unànime per a la televisió en llengua catalana facilità la labor del Parlament per a fer factible el naixement de Televisió de Catalunya. La pressió social per a la premsa en català s'ha anat esllanguint amb uns tòpics, que tenen però part de raó.

Certament "l'empresari té més facilitats del mercat si fa el seu producte periodístic en castellà, la prova de l'èxit pot ser el grup Z, i sembla, doncs, ben clar que la iniciativa privada actual no invertirà res en fer premsa en català d'abast general. Ho ha fet en revistes d'humor, de televisió, d'esplai, de la casa, de gastronomia, etc. i cap ha reeixit, per tant, cada nou intent saldat amb fracàs ha estat un aixecar el llistó per animar a nous inversors. La responsabilitat de l'Administració té una justificació en la lectura restrictiva del pressupost però l'EAC és ben explícit quan parla de "les responsabilitats de la Generalitat de Catalunya en la defensa i protecció de la cultura catalana i considerar a la premsa com a part fonamental de la cultura catalana és una consideració òbvia. Aquesta acció institucional és, ara per ara, l'única solució

de futur que veiem si no ens plau la situació present i el futur a curt termini amb la previsible pèrdua de noves capçaleres i la manca d'expansió i renovació de les que puguin sobreviure.

D'altra banda deixar-ho al mercat és condemnar-ho al silenci. Els editors de les revistes en català el 1984 després d'observar el fracàs de les mesures que es proposaven varen intentar d'aconseguir més subvencions, es parlava d'un 1% del pressupost del Departament de Cultura, ja que la subvenció que rebien les revistes eren de quinze milions de ptes. aproximadament per al conjunt de totes. En la carta que adreçaren al Conseller de Cultura exposaren: "Tots estem d'acord en el fet que deixar la producció cultural en català al dictat de les lleis del mercat, representaria la seva desaparició a

L'empresari té més facilitats del mercat si fa el seu producte periodístic en castellà, la prova de l'èxit pot ser el grup Z, i sembla, doncs, ben clar que la iniciativa privada actual no invertirà res en fer premsa en català d'abast general.

mig termini. La competència de l'anglès i del castellà enfront del català no té color. Si estem d'acord que cal aquest suport institucional, per què no s'expressa en la realitat. (...) No encaixaria massa amb aquests principis -es refereixen al foment de la creativitat- el fet que assistissim impassibles, com si fos una fatalitat, a la desaparició d'un bon nombre d'aquestes publicacions."

Una proposta com la creació d'una Entitat Autònoma de Premsa Catalana, un Consorci Periodístic amb una central de

redacció, de distribució, de publicitat, d'administració, de disseny i compaginació, etc. amb uns contractes avantatjosos per imprimir en rotativa a color atractiu un conjunt de sis o deu revistes populars, d'abast general on es pogués incloure una revista femenina, ara que hem vist com el capital multinacional ja ha pres possessió del mercat estatal; una revista d'economia, amb també la florida existent; una d'informàtica amb la gran expansió que té el sector; una de televisió amb els guanys que tenen totes les qui es fan en castellà; una d'informació esportiva, etc. farien fins i tot, a la llarga, factible aquest projecte si es fes amb la normalitat i financiació proporcional a la que s'ha fet amb els mitjans audiovisuals. És clar que dotar ínfimament a un diari i dir després que no es pot comparar al diari "A" o "B" que neixen amb el capital necessari és opinar injustament i és un clar desavantatge pel producte fet en català.

Una alternativa, potser, en aquest projecte que ja insinuava l'APPEC, però tenint el producte les mateixes revistes, seria que els organismes públics tinguessin cura ells mateixos d'una revista d'abast general a part del butlletí de notícies que generen com a norma no escrita la pràctica totalitat dels organismes públics. Així si la CCRTV fes una revista de televisió, el CDI una d'informàtica, el Departament d'Agricultura una d'agrària, el de finances una d'econòmica, etc. amb

vocació popular, de masses, seria invertir la tendència actual de promocionar l'existència de revistes institucionals de prestigi, adreçades a una èlites i a un públic selecte però sense considerar al poble ras, el consumidor de productes estàndars que ho fa en castellà. Aquestes revistes poden, naturalment, seguir-se efectuant, però la inexistència d'uns vehicles comunicatius populars escrits en català contribueixen a augmentar el divorci entre una rica cultura catalana de minories i una cultura de masses pràcticament inexistent en la nostra llengua. Al respecte l'experiència del Departament d'Ensenyament amb la seva "Crònica d'Ensenyament" és un model d'agrair ja que compta amb força possibilitats de triomf atesa la bona presentació i distribució del producte i com a resultat de la bona incidència en el mercat la publicitat específica respon favorablement.

De no incidir en la cultura de masses, de restar només emmirallats en la cultura erudita, estarem cavant la fosa de la llatinització i assumirem activar el camí de la dependència, del silenci col·lectiu.

L'altra gran repte seria, potser, que aprofitant la infraestructura redaccional, de disseny, etc. de la Corporació Catala-

na de Ràdio i Televisió aquesta fes l'estudi de realització d'un gran setmanari d'informació competitiu amb els existents en castellà i, potser vinculat al ja existent, com a darrera solució i, almenys, per a cobrir un camp desatès.

No podem cloure sense fer una referència ni que sigui breu, a un subsector que ha reeixit en el seu repte, ens referim a la premsa comarcal que amb tanta dedicació de fa anys estudia Jaume Guillaumet. Aquesta premsa té una clara vocació d'expansió i, feta la divisió entre petita i la gran premsa o entre la voluntarista i la professionalitzada, sovint marcada per la barrera de la periodicitat setmanal, observem com es va consolidant i esdevingent hegemònica en la seva àrea d'influència. En l'estudi que hi dedicà Guillaumet podem llegir:

"Al capdavant, sembla lògic esperar de la Generalitat, tant pel que fa al seu òrgan executiu, el Consell Executiu, com pel que fa al seu òrgan legislatiu, el Parlament de Catalunya, un suport institucional actiu a un sector, que com la premsa comarcal, ha contribuït decisivament a la construcció històrica de la Catalunya contemporània. El seu ple resurgiment de les cendres de 1939 li dona un nou paper en la construcció del futur com a mitjà de comunicació i d'identificació bàsic arreu de Catalunya. Entès plenament com a servei públic d'interès nacional, la Generalitat, sobretot, però també els ajuntaments hau-

rien de preocupar-se de manera prioritària de promoure l'existència de premsa comarcal a les àrees on està poc desenvolupada. El balanç general és francament positiu, però hi ha uns desequilibris importants que cal corregir aviat, sobretot a les comarques més poblades i de més forta immigració en les quals, alhora, que hi cal un esforç més fort i decidit, és on es juga més seriosament la integració plena de tots els catalans, de tots els ciutadans de Catalunya., en l'empresa col·lectiva del futur del nostre país."

Recentment Jaume Sobrequés, signant com a diputat del PSC i essent responsable de mitjans de comunicació del partit socialista, escriu sobre la necessitat de donar un impuls a la premsa escrita en llengua catalana per tal de crear un espai de comunicació propi en el qual es pugui desenvolupar la rica personalitat nacional de Catalunya i "evitar que quedi soterrada sota l'allau d'influències comunicatives que ja ens arriben i que continuaran arribant-nos de manera creixent en el futur immediat des de totes les procedències i molt rarament en llengua catalana".

Hem observat com una política en aquest sentit de promoció de la premsa no tindria uns obstacles polítics d'oposició, serien només dificultats de criteris d'actuació i de recerca de fons per aplicar en la salvaguarda i expansió del subsector.

El que s'ha escrit profussament sobre la necessitat d'una actuació decidida en l'acció per a la premsa està ja en un punt de gairebé sense retorn. De no actuar urgentment davant el repte de la premsa d'abast general, en català ens trobarem no només amb la batalla d'un subsector en perill de mort sinó, col·lateralment, amb dos greus efectes que ens afectaran profundament: d'una banda, de la manca d'instruments per a la normalització lingüística i en segon terme, i igualment important, en la reculada en el procés de recuperació de la identitat nacional atesa la substitució de l'espai comunicacional català per altres de rang superior que

amb grans mitjans incidirà amb eficàcia i no només des d'una vessant de caire polític sinó ja estrictament econòmic com és el capital alemany i francès que ha invertit on la premsa televisiva i en la premsa femenina respectivament. Aquestes dues àrees seran molt difícils de catalanitzar per la qualitat dels vehicles creats, qualitat que posa la inversió a efectuar a un punt gairebé prohibitiu.

La situació de conjunt és delicada. Aquests dies arran la renovada polèmica del desè aniversari d'"Els Marges", Francesc Vallverdú, destaca com la premsa és encara un dels sectors on les posicions no estan consolidades:

"A Barcelona es publiquen cinc diaris d'informació general dos dels quals en català i tres en castellà. La proporció és ja d'entrada desfavorable (curiosament bastant semblant a la del 1935, en què a la ciutat comtal es publicaven cinc diaris en català però dotze en castellà, la qual cosa s'agreuja amb el fet que dos diaris en castellà tot sols cobreixen prop del 70 % del tiratge. Com a elements positius cal enumerar els següents: a) la premsa comarcal, que té una forta incidència, es fa pràcticament tota en català; b) des del punt de vista de la normalització lingüística, el canvi que s'ha operat a Barcelona de 1975 ençà ha estat molt significatiu (aleshores es publicaven set diaris tots en castellà; ara se'n publiquen cinc en una proporció 2/3); i c) l'aventura de "Punt Diari" salvant l'àmbit comarcal fins a Perpinyà i consolidant-se com a tercer diari català (segon en difusió) és especialment positiva."

L'altre gran repte seria potser que la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió fes l'estudi de realització d'un gran setmanari d'informació competitiu amb els existents en castellà.

Però hem de treballar en la promoció d'aquest espai, és potser l'única possibilitat que tenim en el nou mapa que s'està formant de fer sentir la nostra veu en tant que poble diferenciat i amb opinió pròpia en el teixit europeu. De no promoure aquest espai, de no incidir en la cultura de masses, de restar només emmirallats en la cultura erudita, estarem cavant la fosa de la llatinització i assumirem activar el camí de la dependència, del silenci col·lectiu.